

Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme

Editör: Figen EREŞ

2. Baskı

Editör: Prof. Dr. Figen EREŞ

YETİŞKİN EĞİTİMİ VE HAYAT BOYU ÖĞRENME

ISBN 978-605-241-565-8

DOI 10.14527/9786052415658

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mart 2019, Ankara

2. Baskı: Mart 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek

Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler/ANKARA

Tel: 0312-341 1020

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*21. Yüzyılın cahilleri, okuma-yazma bilmeyenler değil;
okumayanlar, öğrendikleri yanlış bilgileri değiştiremeyenler
ve yeniden öğrenemeyenlerdir.*

Alvin Tofler

ÖN SÖZ

Yetişkin eğitimi, ekonominin verimliliğinin, rekabetçiliğın ve istihdamın artmasını ve buna bağılı olarak ekonomik kalkınmadaki bölgesel farklılıkların azaltılmasını sağılayan güçlü bir ekonomik gelişme faktörüdür. Bundan dolayı, sürekli eğitimin önemine dair artan bir vurgu vardır. Örgün eğitimin başarılı iş performansı için insanlara gerekli bilgiyi sağıladığını varsaysak bile hızlı ekonomik, teknik, teknolojik ve sosyal değışiklikler, bireylere yeni bilgilerin kalıcı olarak kazanılması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu nedenle, yetişkin eğitimi, modern çağda bir insanın eğitim ihtiyaçlarını karşılamının temel biçimlerinden biri hâline gelmiştir. Bu tür bir eğitimin örgün, yani çağdaş insanların ihtiyaçlarına örgütsel biçiminden dolayı cevap veremeyen geleneksel eğitimi tamamlamayı amaçladığı söylenir. Yetişkin eğitimi, yeni bilgiler edinmek ya da mevcut bilgileri geliştirmek amacıyla alınan çok çeşitli faaliyetleri gerektirir. Yetişkin eğitiminin avantajları çok yönlüdür çünkü bireylerin bilgi, teknik ve becerilerini geliştirmek için kendilerine neyin uygun olduğunu ve neye ihtiyaçları olduğunu öğrenmelerini sağılar. Yetişkin eğitiminin en önemli işlevleri, bir eğitim ihtiyacını gidermesi, uyuma yardımcı olması ve bireysel gelişmeyi sağılayıcı olmasıdır. İlk işlev, önceki eğitim ve bilginin geliştirilmesi ile ilgilidir. İkincisi, yeni yaşam ve çalışma koşullarına uyum sağılarken, üçüncüsü, insanların entelektüel ve ruhsal gelişimi ile ilgilidir. Böylece, yetişkinlere işgücü piyasasında kendilerini iyileştirme ve tanınma fırsatı verilir. XXI. Yüzyılda yetişkin eğitimi, bir ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasının önde gelen unsurlarından biridir.

Yetişkin eğitimi de kendi içine alan yaşam boyu öğrenme, kişisel veya mesleki nedenlerden dolayı bilginin peşinde koşan "sürekli, gönüllü ve kendi kendine motive etme" ile ilgilidir. Dolayısıyla, yalnızca sosyal içermeyi, aktif vatandaşlığı ve kişisel gelişimi değıil aynı zamanda kendi kendine sürdürülebilirliği, rekabet edebilirliği ve istihdam edilebilirliği artırmaktadır. Yaşam boyu öğrenme, öğrenmenin çocukluk veya sınıfla sınırlı olmadığını, ancak yaşam boyunca ve çeşitli durumlarda gerçekleştiğini kabul eder. Sürekli bilimsel ve teknolojik yenilik ve değışimlerin, öğrenme ihtiyacına derin etkileri olmaktadır. Öğrenme artık, okulda elde edilen bilgi ve edinilen bilgiyi işyerinde kullanma ile sınırlı değıildir. Bu nedenle yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda kitapta, yetişkin eğitiminin tanımı ve kapsamı; yetişkin eğitimiyle ilişkili kavramlar; Türkiye'de yetişkin eğitiminin tarihsel gelişimi; yetişkin eğitimiyle ilgili yaklaşım ve modeller; yetişkinler ve öğrenme; hayat boyu öğrenmenin amacı, kapsamı ve tarihsel gelişim ve Türk eğitim sisteminde hayat boyu öğrenme uygulamaları hakkında genel bir çerçeve sunulmaya çalışılmıştır. Kitabın tüm yazarlarına, okurlar huzurunda emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Figen EREŞ

Mart, 2020

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Figen EREŞ

1. BÖLÜM: Yetişkin Eğitiminin Tanımı ve Kapsamı

Dr. Handan KOCABATMAZ

Gazi Üniversitesi

2. BÖLÜM: Yetişkin Eğitimiyle İlişkili Temel Kavramlar

Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU

Amasya Üniversitesi

3. BÖLÜM: Türkiye'de Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Doç. Dr. Ebru OĞUZ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

4. BÖLÜM: Yetişkin Eğitimiyle İlgili Yaklaşım ve Modeller

Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU

Amasya Üniversitesi

5. BÖLÜM: Yetişkinler ve Öğrenme

Doç. Dr. Pınar BİLASA

Gazi Üniversitesi

6. BÖLÜM: Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı, Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi

Doç. Dr. S. Bilge KESKİNKILIÇ KARA

İstanbul Kültür Üniversitesi

7. BÖLÜM: Türk Eğitim Sisteminde Hayat Boyu Öğrenme Uygulamaları

Dr. Öğr. Üyesi Özden DEMİRKAN

Gazi Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Yetişkinin Tanımı ve Yetişkin Eğitimi.....	1
Yetişkinin Özellikleri	4
Yetişkinlerin Fizyolojik Özellikleri	4
Yetişkinlerin Psikolojik Özellikleri	5
Yetişkinlerin Toplumsal Özellikleri	8
Yetişkin Eğitiminin İlkeleri	9
Yetişkin Eğitimi Gereksinimi.....	9
Yetişkin Eğitim Alanları	11
Özet	14
Kaynakça.....	15

2. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİYLE İLİŞKİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Yaygın Eğitim.....	18
Halk Eğitimi	19
Dönüştürücü Eğitim.....	20
Sürekli Eğitim.....	20
Mesleki Eğitim	21
İş Başında Eğitim.....	22
Hizmet İçi Eğitim	23
Uzaktan Eğitim	24
Yaşam Boyu Eğitim	26
Yayımsal Eğitim	27
Özet	27
Kaynakça.....	29

3. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yetişkin ve Yetişkin Eğitimi.....	31
Yetişkin Öğrenmesi	33
Yetişkin Eğitiminin Yasal Dayanakları	34
Türkiye'de Yetişkin Eğitiminin Gelişimi	35
Cumhuriyet Dönemi.....	35
Milli Eğitim Şuralarında ve Kalkınma Planlarında Yetişkin Eğitimi	40
Kalkınma Planlarında Yetişkin Eğitimi	41
Kaynakça.....	42

4. BÖLÜM

YETİŞKİN EĞİTİMİYLE İLGİLİ YAKLAŞIM VE MODELLER

Yaşam Boyu Öğrenme Yaklaşımları.....	47
Liberal Modernleşmeci Yaklaşımlar	47
Sosyal Sermaye Yaklaşımları.....	48
Eleştirel Yaklaşımlar	48
Yetişkin Eğitim Modelleri.....	48
Andragoji (Andragogy).....	49
Pedagoji ve Andragoji Arasındaki Farklar	50
Durumsal Öğrenme (Situational Learning)	53
Deneyimsel Öğrenme (Experimental Learning)	55
Öğrenme Süreç Modeli (Learning Process Model)	59
McClusky'nin Marjin (Güç, Yük, Marjin) Kuramı	63
Kültürel Yeterlilik Kuramı (Cultural Proficiency Theory)	64
Öz Yönelimli Öğrenme (Self-directed Learning).....	65
Dönüşümsel Öğrenme (Transformative Learning)	67
Özet	69
Kaynakça.....	72

5. BÖLÜM YETİŞKİNLER VE ÖĞRENME

Yetişkinlerde Öğrenme	78
Yetişkinlerin Öğrenme Özellikleri	79
Yetişkinlerde Öğrenmeye Gütülenme.....	80
Yetişkinlerde Öğrenme Engelleri.....	81
Yetişkinlerde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesi.....	83
Yetişkinlerin Öğrenmesinde Eğitim Programının Düzenlenmesi.....	84
Yetişkin Eğitiminde Araç-Gereç Kullanımı	85
Yetişkinlerin Öğrenmesinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	86
Yetişkin Öğrenmesinde Eğitmenin Rolü.....	90
Özet	91
Kaynakça.....	93

6. BÖLÜM HAYAT BOYU ÖĞRENMENİN AMACI, KAPSAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Hayat Boyu Öğrenme Kavramı	95
Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı	97
Hayat Boyu Öğrenmenin Kapsamı	100
Hayat Boyu Öğrenmenin Tarihi.....	103
Özet	106
Kaynakça.....	107

7. BÖLÜM TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE HAYAT BOYU ÖĞRENME UYGULAMALARI

HBÖ Genel Müdürlüğü Tarafından Yürütülen Projeler ve Uygulamalar.....	111
Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi II Projesi.....	111
Avrupa Yetişkin Öğrenme Gündemi Uygulamaları İçin Ulusal Koordinatörler Projesi 1, 2, 3 ve 4.....	112
EPALE (Electronic Platform for Adult Learning in Europe) Avrupa Yetişkin Öğrenimi Elektronik Platformu	113
Girişimcilikte Önce Kadın Projesi 1, 2 ve 3	113
Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi Projesi.....	114
Bütçemi Yönetebiliyorum Projesi.....	115

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Projesi.....	115
Okullar Hayat Olsun Projesi.....	116
Olgunlaşma Enstitüleri Projesi.....	116
EMLT (Education Job Gap, Mobility, Lifelong Learning, Training) Projesi.....	117
Örgün Eğitim Dışında Kalmış Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocuklara Yönelik Hızlandırılmış Eğitim Programı Projesi	117
Cash For Work Projesi.....	118
Türkiye Suriye Krizi Müdahale ve Dayanıklılık Projesi (TRP) / Yetişkinler İçin Dil Eğitimi Projesi	118
Avrupa Birliği - Hayat Boyu Öğrenme Programları ve Uygulamaları.....	119
Sektörel Programlar	119
Ortak Konulu Program	122
Jean Monnet Programı	122
Hayat Boyu Öğrenme Hizmetleri.....	123
Aile Eğitimi Programları.....	123
Destekleme ve Yetiştirme Kursları.....	124
Yaygın Eğitim Programları	124
Yetişkin Okuma Yazma Kursları	125
Hayat Boyu Öğrenme Fırsatları.....	125
Hayat Boyu Öğrenme Portalı	125
Eğitimde İyi Uygulama Örnekleri.....	125
Hayat Boyu Öğrenme TV	126
Öğrenme Şenlikleri.....	127
Hayat Boyu Öğrenme Bilgi ve Teknoloji Kaynakları.....	127
Açık Öğretim Okulları e-Arşiv Dönüşüm İşlemleri.....	127
Açık Öğretim Okulları ve EBA İçerik.....	127
Açık Öğretim Liseleri Mobil Uygulaması	127
Açık Öğretim Sistemleriyle e-Devlet Entegrasyonu.....	128
Açık Öğretim Okulları Yurt Dışı Hizmetleri.....	128
Oku Yaz Mobil Uygulaması	128
e-Yaygın Otomasyon Sistemi	129
Özet	129
Kaynakça.....	130
Yazarlar Hakkında.....	131

1. BÖLÜM

YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Dr. Handan KOCABATMAZ
Gazi Üniversitesi

20. yüzyılda sanayi toplumu sosyal, kültürel, ekonomik, politik değişim ve gelişim süreciyle bilgi toplumuna dönüşmüş, bilginin üretilme ve yayılma hızı artmıştır. Bu yüzyıla kadar çocukluk ve gençlik dönemlerinde alınan eğitim yeterli bulunurken, yaşam süresinin uzaması, teknolojik yenilikler, mesleklerdeki değişimler, nüfus hareketliliği, ekonomik ve siyasal sistemlerde yaşanan değişim hızı da örgün eğitimde edinilen bilgiler ile bir ömrü geçirmeyi imkânsız hale getirmiştir (Ültanır ve Ültanır, 2005). Başka bir ifadeyle artık gençlikte edinilen bilgiler hayat boyunca yetmemektedir (Gündoğan, 2003). Yaşamın belirli bir döneminde alınan ya da tamamlanamayan eğitimin yeni gelişmelerin doğurduğu gereksinimleri karşılamada yetersiz kalması yetişkinlikte eğitim almayı kaçınılmaz hale getirmiş (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2010). Bu durum yetişkin eğitimi alanını oluşturmuştur. Yetişkin eğitimi diğer eğitim alanlarından ayıran ise yetişkinin kim olduğu ve yetişkin eğitimin nasıl düzenlenmesi gerektiğidir.

1. Yetişkinin Tanımı ve Yetişkin Eğitimi

Latince büyümek (adolescere) fiilinden gelmekte olan yetişkin (adult) terimi, büyümüş kişi demektir. Bununla birlikte yetişkin kavramı ve yetişkinlik ölçütleri toplumdan topluma hatta aynı toplumun farklı kesimlerine göre bile değişiklik göstermektedir. Ayrıca gelişim psikolojisi açısından da yetişkinlik döneminin başlangıcı ve kapsadığı yaşlar konusunda tam bir birliktelik olduğu söylenemez. Örneğin Havighurst'e göre 18-35 yaşları arası, Erikson'a göre 20-40 yaşları arası ve Bühler'e göre 25-45 yaşları arası, yetişkinlik döneminin başlangıcıdır. Bu farklılık, yaşanan coğrafya; kültürel dokunun özellikleri; sosyo-ekonomik sınıflar; tarihi olaylar ve zaman; kişilik farklılıkları gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır (Onur, 1995). Kısacası yetişkinliğe geçişte önemli olan ölçütler hakkında tam birliktelik söz konusu değildir.

Yetişkinliğin çoğunlukla biyolojik ve toplumsal yaşlanma ile bir tutulması ortak yönelimlerden birisidir. Çoğu kültür ve toplumda yetişkinliğin başlangıcı zorunlu eğitimi tamamlama, tam zamanlı bir işe başlama, evlenmiş olmakla tanımlanır (Lowe, 1985; Arnett, 2003). Bazı kaynaklarda ise, 15 yaşını tamamlamış bireylerin yetişkin olarak kabul edebileceği öne sürülmektedir (Miser, 1999). Güneş'e göre (1996) yetişkin, zorunlu öğrenimin dışına çıkmış, olgunlaşmış, uygun davranabilen ve bağımsız olabilen kişidir. UNESCO yetişkini bedensel ve düşünsel bakımdan olgunluğa erişmiş kişi olarak tanımlamaktadır (UNESCO, 1985). Toplumsal açıdan bakıldığında yetişkin; işi ve mesleği olan, eş, anne, baba gibi roller alabilecek, psikolojik olarak kendi yaşamını yönetme sorumluluğunu üstüne almış ve kendi kararlarını almaya kendini hazır hissedenden kişidir (Uysal, 2005). Jarvis'e (2005) göre yetişkinliği belirleyen üç temel özellik; yaş, toplumda gerçekleştirilen görevler ve ruhsal olgunluk -kendini tanıyan, başkaları tarafından yetişkin olarak algılanan- kişi yetişkindir. Knowles (1980) psikolojik olgunlaşma ya da sosyal rol kriterlerine bağlı olarak yetişkinlik sürecini 'bireyin kendi yaşamından sorumlu olduğunu zorunlu olarak algılaması' şeklinde belirtmiş ve "Yetişkin Öğrenenler" (Knowles,1996) adlı eserinde yetişkini dört ayrı boyutta tanımlamıştır.

- a. *Biyolojik tanım:* Biyolojik olarak üretilebilen yaşa erişilen, ilk ergenlik döneminde birey yetişkin olur.
- b. *Yasal tanım:* Yasalar tarafından bireylerin oy kullanabileceği, sürücübelleği alabileceği, rıza almaksızın evlenebileceği ve benzeri şeyleri yapacak yaşa eriştiği zaman birey yasal olarak yetişkin olur.
- c. *Toplumsal tanım:* Toplumsal olarak bireyler, tam zamanlı çalışan, eş,anne/baba, oy kullanan yurttaş ve benzeri roller gibi yetişkin rollerini yerine getirmeye başladığı zaman yetişkin olur.
- d. *Psikolojik tanım:* Psikolojik olarak bireyler, kendi yaşantılarında sorumlu olma, öz yönetimli olmaya ilişkin bir benlik kavramına eriştiği zaman yetişkin olur.

İnsanlar genel olarak kendilerini 18-19 yaşlarında yetişkin gibi hissetmeye başlamalarına karşın, yetişkin olmak yetişkin gibi hissetmek yıllar içinde oluşur (Arnett, 2003). Shanahan, Porfeli, Mortimer ve Erickson'a (2002) göre okulu bitirme, evden ayrılma, kalıcı ve tam zamanlı bir işe başlama, evlenme ve anababa olma gibi ölçütlerden ya da bireyin bu geçişleri yaşamış olmasından çok bir insanın;

1. Kendi sorumluluğunu alması,
2. Bağımsız kararlar verebilmesi,
3. Ekonomik ve sosyal anlamda kendine yetebilen birey olması yetişkinlik için en önemli ölçütlerdir.

Yetişkinlik insanın fiziksel ve biyolojik özellikleri dışında yaşadığı toplumun yasal, sosyal dinamikleri ile psikolojik gelişimi gibi birçok yaşantıyı içermektedir. Ayrıca, toplumlarda farklı yetişkinlik özelliklerine değer verilmesi ile kültürel anlamda bireyin kendini yetişkin gibi hissetmesinin önemi de büyüktür (Shanahan, Porfeli, Mortimer ve Erickson, 2002). Genel olarak yetişkin; “zihinsel ve bedensel, gelişimini tamamlamış, psikolojik olgunluğa erişmiş, ekonomik bağımsızlığını kazanmış, kendi yaşantılarını yöneten ve toplumda bir sorumluluk üstlenmiş kişidir” (Bülbül, 1991; Celep 2003, Knowles, 1996; Shanahan, Porfeli, Mortimer ve Erickson, 2002) denilebilir.

Türkiye’de yasal anlamda “yetişkin” kavramı tanım olarak açıklanmamaktadır bununla birlikte hukuken “çocuk” kavramının açıklanması, kimin yasal olarak yetişkin kabul edildiğini ortaya koymaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 6. Maddesinde “çocuk” tanımlamasından, henüz onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin anlaşılması gerektiği belirtilmektedir (TCK, 2004). Bunda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümlerinin göz önünde bulundurulduğuna vurgu yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesine göre; daha erken yaşta ergin/reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır ve Türkiye bu sözleşmeyi 27.01.1995 gün ve 22184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak kabul etmiştir. Ayrıca 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3. maddesine göre de daha erken yaşta ergin/ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi kanunun uygulanmasında çocuk sayıldığı ve korunma ihtiyacı ve suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esasların çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerince sürdürüleceği ifade edilmiştir (ÇKK, 2005). Bu ifadeler Türkiye’de yasal anlamda yetişkinin 18 yaş üstünde ve akıl sağlığı yerinde olan kişileri kapsadığını ortaya koymaktadır.

Yetişkin eğitimi, “zorunlu eğitim çağının dışına çıkmış ve asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayanların, yaşamlarının herhangi bir aşamasında duyacakları öğrenme gereksinimlerini ve ilgilerini tatmin etmek üzere özellikle düzenlenen eğitim” olarak tanımlanmaktadır (OECD, 1977). UNESCO’ya göre de yetişkin eğitimi; genellikle on beş ya da daha ileri yaşta olup normal okul ve üniversite sisteminin dışında bulunan kimselerin yararına sunulan ve gereksinimlere göre düzenlenen eğitimidir (Okçabol, 2006). Hayat boyu eğitim çerçevesinde yetişkin eğitimi; “içeriği, düzeyi ve yöntemi ne olursa olsun, ait oldukları toplumda yetişkin sayılan kimselerin, sahip oldukları yetenekleri geliştirmek, bilgileri genişletmek, mesleki ve teknik niteliklerini ilerletmek ya da bu niteliklere yeni bir yön vermek ve bir yandan kişisel gelişmelerini gerçekleştirmek öte yandan dengeli ve bağımsız biçimde sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeye katılmak için tutum ve davranışlarında değişiklikler yaratmak üzere yararlandıkları eğitim süreçlerinin tümü” anlamına gelmektedir. Ancak yetişkin eğitimi başlı başına bir eğitim değil,

hayat boyu eğitim ve öğrenme sisteminin bir alt sistemi, onun ayrılmaz parçasıdır (DPT, 2001). Yetişkin eğitimi, eğitim biliminin bir parçası olarak kabul edilmektedir ve yetişkin eğitimindeki eğilimler ve sağlık, sosyal politikalar ve ekonomi anlamındaki diğer bağımlı değişkenler” dir (Ültanır ve Ültanır, 2005). Yetişkin eğitiminin hedef kitlesi; yaş, eğitim düzeyi, öğrenme isteği, cinsiyeti ve farklı gereksinimleri olan bireylerden oluşur. Böylece heterojen bir özellik gösterir (Celep, 2006). Yetişkin eğitimi ayrıca ideolojik olarak yönlendirilebilen ‘kültürel’ ve ‘toplumsal’ konular ile yakından ilgilidir (Duman, 1996).

Özellikle gelişmemiş ülkelerde kırsal alanda yaşayanların örgün eğitimden yoksun kalması ya da yeterince bu eğitimden yararlanamaması yetişkin eğitimi gerekli kılmaktadır. Bir diğer neden ise toplumsal nedenler olarak değerlendirilmek mümkündür. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik göstergelerin yükselişte olmasına karşın doğurganlık oranlarındaki artış, okula devam sorunu, genç nüfusun hızlı artışı vb. faktörler yetişkin eğitimi kaçınılmaz kılmaktadır. Ekonomik ve teknolojik gelişmeler de yetişkin eğitimi gerekli kılan diğer unsurlardır. Bireylerin giderek yükselen yaşam standartlarına ulaşma isteği, eğitimin yolundan geçmektedir (Okçabol, 2006). Bireyin değişen çevre koşullarına uyum sağlama isteği ve sürekli öğrenmeye gereksinim duyması yaşam boyu eğitimi beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yetişkin eğitiminin gelişmiş ülkelerde okulların gelişmesine de neden olmuştur (Celep, 2003). Özetlemek gerekirse yetişkin eğitimi gerektiren nedenler, toplumun sosyo-ekonomik ve siyasal yapısındaki farklılıklar sonucunda ortaya çıkmaktadır (Aziz, 1975).

2. Yetişkinin Özellikleri

Yetişkinliği tanımlamanın güç olduğu konusunda hemfikir olunmakla birlikte, bireyin olgunlaşması çocukluktan itibaren başlamakta yetişkinlik; bedensel, zihinsel, psikolojik biyolojik olgunlaşma ile bireyden beklenen rolleri ve sorumlulukları yerine getirdikçe yaşlanma dönemine kadar sürmektedir (Okçabol, 2006; Onur, 2006; Duman, 2000). Yaşadığı her dönemde bireyden beklenen roller, görevler, sorumluluklar ve bireyin beklentileri farklılaşmaktadır.

2.1. Yetişkinlerin Fizyolojik Özellikleri

Yetişkinin yaşı ilerledikçe fiziksel yapısındaki değişimler, hormonlardaki azalmalar, duyu organlarında oluşan gerilemeler, kas gücünün zayıflaması, gibi biyolojik süreçleri genel anlamda bir enerji yetersizliğine sebep olur. Yetişkin olmakla yaşanan değişimler, yetişkin eğitim sürecini etkiler (Geray, 2002). Yetişkine ve dolayısıyla yetişkin eğitime etki eden fiziksel özellikler şu şekildedir: